

Яремко О. М.

*доцент, к.ю.н., доцент кафедри
міжнародного права та
міграційної політики
Західноукраїнського національного
університету, адвокат*

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА АДВОКАТІВ У МЕРЕЖІ «ІНТЕРНЕТ»: МІЖНАРОДНІ І НАЦІОНАЛЬНІ СТАНДАРТИ

Міжнародне і національне законодавство України встановило чимало заборон і обмежень, які впливають із правового статусу адвоката. У адвокатських колах триває чимало дискусій з приводу встановлення обов'язку дотримуватись окремих заборон і обмежень не лише у професійних відносинах («адвокат - адвокат», «адвокат - клієнт», «адвокат – процесуальний опонент» тощо), але й у відносинах, які виникають «поза робочий» час. Доцільність встановлення етичних правил поведінки адвокатів у мережі «Інтернет» – приклад таких дискусій.

З однієї сторони активний розвиток новітніх інформаційних технологій збагачує адвокатів новими засобами здійснення їх професійних функцій, проте, з іншої сторони, породжує нові проблеми, які зумовлюють «ревізію» і доповнення правил адвокатської етики з урахуванням сучасних реалій. Адвокатська етика – це сукупність певних правил, принципів, заходів, установок, якими необхідно керуватися адвокатам при здійсненні їх професійної діяльності.

Так у Правилах адвокатської етики, які затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року (проходив 09 червня 2017 року), міститься окремий розділ, присвячений питанням комунікування адвоката в мережі «Інтернет» – Розділ VIII «Дотримання норм адвокатської етики при використанні мережі «Інтернет» [2].

У цих Правилах зазначено, що «участь адвоката в соціальних мережах (наприклад, але не обмежуючись: Facebook, Twitter, LinkedIn, Pinterest, Google Plus+, Tumblr, Instagram, Flickr, MySpace та інших), Інтернет-форумах та застосування ним інших форм спілкування в мережі Інтернет є допустимим, проте, адвокат може розміщувати, коментувати лише ту інформацію, використання якої не завдає шкоди авторитету адвокатів та адвокатури в цілому» (ч. 1 ст. 57) [2].

Правила адвокатської етики акцентують увагу на дотриманні адвокатами при використанні соціальних мереж, Інтернет-форумів та інших форм спілкування в мережі «Інтернет» своїх професійних обов'язків, передбачених чинним законодавством України, цими Правилами, а також рішеннями З'їзду адвокатів України і Ради адвокатів України (ч. 2 ст. 57) [2].

Також Правила адвокатської етики визначають принципи, про які адвокат повинен пам'ятати, використовуючи соціальні мережі, Інтернет-форуми та інші форми спілкування в мережі «Інтернет», а саме: незалежності; професійності; відповідальності; чесності; стриманості та коректності; гідності; недопущення будь-яких проявів дискримінації; толерантності та терпимості; корпоративності та збереження довіри суспільства; конфіденційності (ч. 3 ст. 57) [2].

Запровадження даних норм у Правила адвокатської етики неоднозначно сприйнято членами адвокатської спільноти: одні вважають їх «новітніми», інші – такими, що суперечать основним правам людини і громадянина (насамперед, праву на свободу слова, праву на приватність тощо). У той же час слід визнати: не кожен адвокат задумувався над тим, що більшість цих етичних норм «запозичені» із міжнародно-правових стандартів у сфері юридичної діяльності, в тому числі, й адвокатської.

У світлі піднятої проблеми варто згадати Принципи Міжнародної асоціації юристів (далі - МАЮ) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій, прийняті 24 травня 2014 року МАЮ [3].

МАЮ оприлюднила у лютому 2012 року звіт «Вплив соціальних мереж на юридичну професію та практику» [1], де зазначила, що за результатами міжнародного дослідження більше 90% респондентів висловилися на користь існування загальних правил поведінки в соціальних мережах для юридичної спільноти на рівні місцевих асоціацій адвокатів та правничих співтовариств або ж на рівні Міжнародної асоціації юристів. У зв'язку з чим дана міжнародна організація розробила принципи, якими мають керуватися представники юридичної професії, використовуючи інтернет-платформи. В основі Принципів МАЮ щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій (2014 року) закладена вимога застосувати високі стандарти поведінки (з якими юристи добре знайомі) до своєї діяльності в інтернет-мережі, зберігаючи професійність, і цим зміцнити довіру до юридичної професії у суспільстві [3].

Дані Принципи мають на меті застерегти асоціації адвокатів та регуляторні органи від деструктивних викликів, які можуть нести соціальні мережі, а також сприяти і заохотити адвокатів до відповідального використання соціальних мереж. У зв'язку з цим МАЮ виокремила шість основних принципів-орієнтирів для асоціацій адвокатів у подоланні потенційних проблем під час використання соціальних мереж: 1) незалежність; 2) добросовісність; 3) відповідальність; 4) конфіденційність; 5) зміцнення довіри до професії у суспільстві; 6) корпоративна політика [3].

Професійна незалежність є невід'ємною частиною спілкування адвоката у соціальних мережах, Інтернет-форумах та інших формах спілкування в мережі Інтернет. Перш, ніж вступати в онлайн відносини (спілкування, розміщення коментарів і контенту), адвокат повинен оцінити професійні наслідки публічної демонстрації зв'язку з клієнтом (іншими учасниками соціальних мереж). Інформація та коментарі, які публікуються в інтернет-мережі, мають зберігати незалежність професії у всіх її проявах, аналогічно тим, які діють в реальному житті. Перебуваючи в онлайн відносинах, адвокат зобов'язаний пам'ятати про

обмеження, які встановлені для адвокатської діяльності в частині повноти і сприйняття інформації, забезпечення її конфіденційності та збереження.

Бути добродесним у всіх публічних проявах, враховуючи і поведінку в соціальних мережах – це одна із вимог, яку висуває міжнародне і національне законодавство до адвокатів [1], [3]. Адвокати зобов'язані пам'ятати про наслідки, які може нести в собі поведінка в соціальних мережах для їх професійної репутації. Адже негативна публікація про адвоката стрімко може поширитись. Після чого дуже складно нівелювати шкоду, завдану його репутації та професійному реноме. Непрофесійні або неетичні повідомлення та коментарі можуть сколихнути довіру суспільства до адвокатури (навіть у випадку їх опублікування у приватному контексті) [3].

Адвокати зобов'язані пам'ятати про відповідальне використання соціальних мереж. У той же час асоціації адвокатів та регуляторні органи мають часто нагадувати адвокатам: про доцільність застосування налаштувань конфіденційності до всіх профілів у соціальних мережах, чи то особистих, чи то професійних (пам'ятати, що налаштування конфіденційності ще не гарантують адвокатам збереження їхньої інформації або ж, навпаки, усвідомлювати, що інформацію, яку вони опублікували у мережі, може не піддаватися видаленню); про наслідки публікації дописів у мережі (заохочувати до здійснення попереднього аналізу інформації, яку вони мають намір опублікувати, на предмет того, чи не буде вона розцінена як юридична консультація); про важливість оцінки тієї чи іншої соціальної платформи на предмет її адекватності та належності на основі аналізу її переважного використання та очікуваної цільової аудиторії; про необхідність аналізу контексту, потенційної аудиторії та вірогідності неоднозначного чи неналежного сприйняття опублікованої інформації чи коментаря; про те, що неналежне використання соціальних мереж може призвести до скарг щодо дискримінації, шкоди честі та гідності, порушення конфіденційності приватного життя, а також скарг щодо вчинення клевети, образи та інших правопорушень [3].

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Офіційний сайт Міжнародної асоціації юристів: URL: www.ibanet.org. (дата звернення: 08.04.2021).*
2. *Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 року «09» червня 2017 року URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf (дата звернення: 08.04.2021).*
3. *Принципи Міжнародної асоціації юристів (ІВА) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій, прийняті 24 травня 2014 року Міжнародною асоціацією юристів: URL: http://tomorrowlawyer.org/wp-content/uploads/2017/10/IBA-International-Principles-media_ukr.pdf (дата звернення: 08.04.2021).*